

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Disputatio Controversistica qua Realis Ac Substantialis praesentia corporis & sanguinis Domini in Evcharistia

**Baldinger, Bernhart
Stucki, Johann Rudolf
Heidegger, Johann Heinrich**

1669

Caput XII.

[urn:nbn:de:bsz:31-162645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-162645)

D. Heid. ex operibus illis eruditissimis prædicta Patrum loca præ alijs selegerit, manifestum est, quòd nulla ad suum propositum aptiora invenerit. Quare, cum hæc ipsa, quæ ipse sibi aptiora iudicavit, ad propositum ipsius inepta sint, facile, mi prudens lector, ex hoc colliges, reliqua ab adversarijs contra nos produci solita adhuc multò ineptiora esse. Cæterum relege illa Patrum loca, quæ parte 1. cap. 8. 9. 10. & 11. ex pluribus produximus, & impassionato animo fer sententiam, an absque temeritate dici possit, quòd corporalis & substantialis ejusmodi præsentia piæ antiquitati ante scholasticorum ævum planè fuerit incognita.

CAPUT XII.

REFELLITUR ULTIMUM

Argumentum.

D^{*} Heideg. objicit 10. & ait: Denique Adversarijs de modo hujus præsentia minimè convenit, dum alij, nominatim Richardus de media Villa in 4. sent. dist. 10. art. 2. q. 2. Scotus ibid. q. 2. 3. Gabriel Biel ibid. art. 2. concl. 3.

Y s

præ-

presens esse corpus Christi in eucharistiā
circumscriptivè pertendunt: alij verò,
veluti Bonaventura in 4. sent. dist. 44.
10. q. 4. Thomas quodl. 9. q. 32. Du-
randus in 4. sent. dist. 44. q. 6. Capreo-
lus ibid. q. 1. art. 3. docent, corpus Chri-
sti presens esse non circumscriptivè, sed
penetrativè & indivisibiliter, non per
modum quantitatis dimensiva, sed sub-
stantie. Qui quidem partium illarum
dissensus prabet nobis Syllogismum con-
tra presentiam corporalem Christi evi-
dentissimum, cujus utraque premissa ni-
titur argumentis ab ipsis partibus liti-
gantibus suppeditatis. Talis autem est:

In quibuscunque locis simul potest
corpus Christi per miraculum esse
corporaliter seu substantialiter, in iis-
dem locis simul potest esse per mira-
culum circumscriptivè.

At corpus Christi non potest per
miraculum simul esse in pluribus locis
circumscriptivè.

Ergo corpus Christi non potest per
miraculum simul esse in pluribus locis
corporaliter seu substantialiter.

Propositionem majorem clarissimè
pro-

probant Scotus, Gabriel Biel, & eorum
 assecla, quia ubi Deus facere potest sub-
 stantiam naturalem sub modo suo non na-
 turali, sed opposito, ibi eam facere etiam
 potest sub modo naturali, seu natura sua
 convenienti, cum hoc aequè facile, imò fa-
 cilius sit, quàm illud, & ad illud concur-
 rere debeant duo miracula, unum in
 causando praesentiam unius corporis si-
 mul in pluribus locis, alterum in sepa-
 rando ipsum à modo suo naturali; ad
 hoc verò unum miraculum, videlicet in
 causando unius corporis praesentiam si-
 mul in pluribus locis. Minorem verò
 propositionem non minùs invictis rationi-
 bus confirmant Bonaventura, Thomas,
 Durandus, Capreolus, qualia sunt, quòd
 quantitas, cum de ratione suà intrinsecà
 habeat partes positione distinctas, adeò-
 que sit divisibilis, non possit ullo modo se
 habere indivisibiliter: quòd ubicunque
 quantitas est in se realiter, ibi etiam sit
 quantitativè, cum modus ille ei sit essen-
 tialis; id porro, quòd quantitativè est
 alicubi, non possit comparari ad totum
 vel ejus partem: quòd indivisibilitas sit
 modus impossibilis natura quantitatis.

ac proinde quantitas non possit se habere
 consimiliter ad totum & ad partem:
 quod per quantitatem continuam res ali-
 qua fiat extensa, habens partem extra
 partem, localiter & circumscriptivè:
 quod denique miraculum hîc nihil im-
 mutare possit, cùm per illud nunquam se-
 pararetur definitio à definito, neque id des-
 gnetur, quod contradictionem implicat.
 Hucusque D. Heideggerus.

Finis coronat opus. Quare Quin-
 tilianus lib. 7. cap. 2. ait: *Vis questio-
 num semper crescere debet, & ad poten-
 tissima ab infirmis pervenire. Si Se-
 cus agitur, languescit pugna.* Hoc idem
 observare studuit D. Heideg. ideoque
 ultimo loco argumentum opponit, suo
 iudicio, evidentissimum. Et quidem, ut
 veriùs evidentissimum dici possit, illud
 ipsemet in formâ syllogisticâ, utpote
 ad docendum & convincendum (uti
 dixi supra fol. 245.) aptissimâ, propo-
 nit. Forſan hic syllogismus tam ner-
 vosus ac convincens est, ut non im-
 meritò vel ob hunc unicum D. Heid.
 dicere possit, *Papatûs Tridentini ner-
 vosè refutati & convicti compendium*
 in

in suâ Anatome exhiberi? Quare opera pretium erit, nervos huius argumenti per aliam Anatomen inquirere, & videre, an priora argumenta satis infirma hoc syllogismo firmentur; vel potius an eo infirmiore, omnibûsque nervis destituto ita concludantur, ut meritò dici possit, quòd D. Heideg. (contra Quintiliani regulam) *ab infirmis ad infirmissima*, & falsissimo fundamento nitentia tandem perveniat. Quare

Resp. I. ad Syllogismi fundamentum, nempe ad dissidium Doctorum, & dico, falsum esse, quòd Richardus, Scotus, & Gabriel Biel *præsens esse corpus Christi in Evchar.* circumscriptive pertendant. Nam præsentia *circumscriptiva* est illa, quâ corpus & sanguis Christi in hoc Sacramento esset cum totâ suâ propriâ quantitate *dimensionâ*, sive secundum proprium modum quantitatis *dimensionis*, uti ipse D. Heid. fatetur. At hac præsentiâ *circumscriptivâ* corpus Christi in Evcharistia e. g. sub parvâ hostiâ non præsens esse, manifestum est, quemadmodum manifestum est, id

non esse ibi visibiliter. Nec dicti Doctores hoc ullo modo affirmant; sed manifestè negant, ita ut nesciam, ignorantiane, an verò malitiâ D. Heidegg. tam falsam doctrinam ipsis adeo auster adscribat. Certè & hi & omnes alij Catholici Doctores, communi consensu, cum Synodo docent, *corpus Christi in Eucharistiâ realiter præsens esse; at non circumscriptivè, sed penetrativè, & indivisibiliter, seu definitivè secundum modum substantiæ*, ita ut tota substantia corporis indivisibiliter sit sub totâ specie panis, & quâlibet ejus parte.

Et quidem ut manifestum fiat, quàm falsum sit id, quod D. Heidegg. Scoti alijsque affingit, audiat ipsemet Scotus, cujus doctrinam alij sequuntur. Hic cit. dist. 10. quæst. 1. statuit, possibile esse, ut corpus Christi sub speciebus panis realiter, etiam in pluribus locis, indivisibiliter saltem per modum substantiæ, contineatur, cum hoc non implicet. Tum quæst. 2. agitatur quæstio philosophica, *utrum idem corpus etiam localiter, seu circumscriptivè simul*

its

in diversis locis esse possit. Et quidem
 ibi affirmat, hoc per divinam omnipoten-
 tiam fieri posse, cum ex hoc nulla
 necessario sequatur contradictio. Tan-
 dem quaest. 3. ab hac philosophica qua-
 stione praescindit, & quaerit, an & qua
 praesentia corpus Christi de facto pra-
 sens sit in Evcharistia & ait: *Con-*
clusio (nempe corpus Christi posse simul
 esse in caelo & in Eucharistia, ut patet
 ex titulo quaest.) est certa, cuilibet fi-
 deli, ut ostensum est. 1. quaest. huius dist.
 sed unus modus ponendi est talis, se-
 cundum quem per conversionem alie-
 rius in ipsum potest illud corpus esse ali-
 bi, quam in loco suo naturali: quare ubi
 praefuit conversum, ibi est illud, in quod
 conversum est, non localiter, (NB.)
 sed sacramentaliter: & hoc modo, scil.
 sacramentaliter, corpus Christi potest
 esse alibi & in pluribus locis: non au-
 tem localiter, nec dimensionè: quia locali-
 ter esse includeret contradictionem, si-
 cut posita sunt rationes eorum in praece-
 denti quaestione: sacramentaliter autem
 non includi contradictionem: quare ip-
 sum non est ibi secundum leges loci: sed
 tan-

tantum illud, (puta Symbolum seu species panis & vini) sub quo est sacramentaliter. Hæc Scotus.

En, hanc conclusionem dicit Scotus *certam cuilibet fideli: & quia per præsentiam localem intelligit circumscriptivam, quâ corpus secundum leges loci & quantitatis dimensionè præsens est, ideo hoc ipso manifestè negat, corpus Christi esse in Evchar. circumscriptivè, dum ait: non localiter, nec dimensionè secundum leges loci, sed sacramentaliter seu invisibiliter & penetrativè ibi præsens esse.*

Dissidium S. Thomæ & Scoti solum est Philosophicum citat. quæst. 2. agitatam, nempe, an aliquod corpus (& consequenter etiam corpus Christi) per divinam omnipotentiam esse posset simul in pluribus locis etiam *circumscriptivè.* Hoc Scotus affirmat, at S. Thomas negat. Quod verò corpus Christi defacto sit *circumscriptivè, seu localiter ac dimensionè secundum leges loci in Evchar.* hoc & Scotus & S. Thomas negant; & ideo solum præsentiam definitivam, seu se-

cun-

cundum modum substantiæ, tanquam
cuique fidelicertam, utrinque affirmant.

Resp. II. Fundamentum huius argu-
 menti, quod D. Heidegg. ex dissensu
 Doctorum deducit, non solum fal-
 sum, sed etiam, etsi verum esse conce-
 derem, vanum & sine nervo est. Nam
 non sequitur, rem aliquam verè ac re-
 aliter non esse, ex eo, quod Doctores
 de quodam ejusdem rei modo dissent-
 ant: aliàs corrueret fides Christiana
 quò ad præcipua mysteria. An non
 enim Doctores Græci & Latini dissen-
 tiunt de modo., quo Spiritus S. proce-
 dit? An forsan hinc à Gentilibus benè
 deducitur Spiritum S. non esse? An
 non Doctores dissentiant quò ad alios
 modos, ac relationes in mysterio Tri-
 nitatis? An ideo hoc mysterium, quò
 ad rem ipsam, benè negari potest?
 Idem dic de mysterio Incarnationis,
 aliisque, in quibus etiam ipsi Prote-
 stantes, quò ad modos varios, dissent-
 unt, nihilominus tamen rem ipsam
 credunt. SS. Patres crediderunt futu-
 rum esse Messiam, etsi non scirent,
 quòd supernaturali modo ex virgine
 nas-

nasciturus esset. Credimus ipsum venturum ad iudicium, & tamen nescimus neque diem, neque horam. Rem reuelatam credere debemus, etsi modum existentiae, aliosque modos, aut circumstantias ignoremus

Resp. III. ad syllogismum, quem D. Heidegg. tanto applausu velut *evidentissimum* opponit, & dico, eum satis Sophisticum esse. Adverto enim, quod D. Heid. ante syllogismum dicat, dissidium Doctorum nostrorum esse in eo, quod Scotus ipsiusque affectae *praesens esse corpus Christi in Euch.* circumscriptivè pertendant: alij verò, veluti Bonav. Thomas &c. doceant corpus Christi *praesens esse non circumscriptivè, sed penetrativè & indivisibiliter*, non per modum quantitatis dimensionis, sed substantia. Jam quæro: si syllogismi D. Heideggeri utraque praemissa nititur argumentis (ut ipse ait) ab ipsis partibus litigantibus suppeditatis, cur non etiam ut syllogismus clarior sit, & sincerior, nititur partium litigantium terminis? Cur, omisis terminis penetrativè & indivisibiliter, utitur terminis corporaliter &

& substantialiter, eosque termino circumscriptivè opponit? Cur si ingenuè procedere, & partium litigantium argumentis & terminis insistere voluit, cur, inquam, loco terminorum corporaliter seu substantialiter non poluit terminos penetrativè & indivisibiliter, quos paulò ante opposuerat termino circumscriptivè dicens, quòd Thomas doceat: Corpus Christi in Euch. præsens esse, non circumscriptivè, sed penetrativè & indivisibiliter, non per modum quantitatis dimensionis, sed substantie? An non syllogismus hoc modo terminis litigantium conformior, & ideo etiam clarior fuisset e. g. si in eadem formà sic fuisset propositus?

In quibuscunque locis corpus Christi simul potest esse per miraculum penetrativè & indivisibiliter, in iisdem locis potest simul esse circumscriptivè.

At corpus Christi non potest per miraculum simul esse in pluribus locis circumscriptivè.

Ergo corpus Christi non potest per miraculum simul esse in pluribus locis penetrativè & indivisibiliter.

Nom

Non invenio caulam, cur D. Heid.
terminos corporaliter & substantialiter
 toties imisceat, nisi forsan ut doctrinā,
 quam Scotus, ejusque asseclis *falsò* affin-
 git, minùs attento lectori magis in-
 culcet, eam supponendo verissimam:
 nempe, quasi Scotus, alijque *crudiores*
 (uti dixit & hîc & supra fol 240.) do-
 ceant, *corpus Christi esse in Euch.* cir-
 cumscriptivè, id est, *secundum pro-*
prium modum quantitatis, dimensionis &
quantitativè secundum modum corpo-
ribus naturalem, adeoque corporaliter.
 Addit, seu *substantialiter*, ut indi-
 giret ipsemet eos, quos vocat, l.c. *So-*
phistas, qui docent, *corpus Christi esse in*
Euch. indivisibiliter *secundum modum*
substantia, seu substantialiter. Quàm
 sophisticè autem D. Heideg. hoc mo-
 do nobiscum agat, monui loc. cit. &
 fol, 485.

Resp. I V. directè & dico: Hic Syl-
 logismus, qui proclamatur contra nos
 evidentissimus, planè nullius prorsus
 evidentia, vel roboris est. Nam vel
 Majorem cum Thomistis negabo; vel
 Minorem cum Scotistis, & ita cum

com-

communi tum horum doctorum, tum
aliorum omnium Catholicorum con-
sensu negabo consequentiam.

Ad argumenta, quibus utpote *cla-
rissimis*, & *invictis* rationibus D.
Heidegg. ait, Majorem & Minorem
objecti syllogismi probari & confir-
mari, dico, ea sanè nec *clarissima*,
nec *invicta*, sed ea, quæ ipse *invicta* vo-
cat, ab ipso D. Heidegg. *conficta*, &
nostris Doctoribus falsissimè *afficta* es-
se, ita ut summopere mirer, cur D. Hei-
degg. hæc argumenta adeo approbet:
alia autem vera & verè *invicta* vocare
soleat *sophismata*, *contortulas captio-
nes* &c. Et quidem ut hoc, quod dico,
clarissimè demonstrè;

Ad Majorem, ejusque probationem
dico cum Thomistis, verum quidem
esse, quòd ob adductas rationes duo
miracula concurrere debeant, ut
unum corpus simul sit in pluribus lo-
cis *penetrativè* & *indivisibiliter*; at ne-
go, hinc *clarissimè* evinci, quòd in
quibuscunque locis corpus simul potest
esse *per miraculum* indivisibiliter, in
ijdem

ijisdem locis possit esse per miraculum circumscriptivè. Nam ipse S. Thomas supponit, involuere contradictionem, ut unum corpus simul sit in pluribus locis *circumscriptivè*, & ideo hoc nec per mille miracula fieri posse. Ut autem idem corpus in uno tantum loco sit *circumscriptivè*; in alijs verò simul sit *indivisibiliter* & *penetrativè*, hoc non involuit, etiam juxta opinionem S. Thomæ, contradictionem. Quare et si ad hoc duo, vel plura miracula requirantur, id tamen facile à Deo contra naturalem corporis, ejusque quantitatis exigentiam fieri potest, imò de facto in Evchar. hoc fieri, etiam ipse S. Thomas docet: & ideo facile consequentiam negamus. Quòd si verò D. Heide ratio hæc D. Thomæ non videtur sufficiens, dabo Majorem, at Minorem negabo, & consequenter ipsam consequentiam.

Ad Minoris probationem, quam *invictis rationibus* à D. Bonaventurâ, D. Thomâ &c. confirmari, D. Heideg. dicit, *qualia sunt, uti ipse ait, quod quantitas, cum de ratione suâ intrinsecâ habeat*

beat partes positione distinctas, adeoque sit divisibilis, non possit ullo modo se habere indivisibiliter &c.

Dico I. quod supra dixi, nempe has rationes tantis Doctoribus falsò affectas esse. Nam I. SS. Thomas, Bonaventura &c. (uti D. Heid. in hac ipsâ objectione ante syllogisum verè ait) docent, corpus Christi præsens esse (in Evcharistia) non circumscriptivè, sed penetrativè & indivisibiliter, non per modum quantitatis dimensionis, sed substantiæ. Tum jam initio quæstionis hujus (ut supra fol. 240.) hanc ipsam doctrinam D. Heidegg. his ipsis DD. adscripserat dicens: *Negamus præsentiam corporis & sanguinis Christi substantialem & corporalem, qua videlicet corpus & sanguis Christi in hoc Sacramento sit cum totâ suâ propriâ quantitate dimensionis &c. sive indivisibiliter secundum modum substantiæ, ita ut tota substantia corporis sit in totâ specie panis, & qualibet ejus parte, uti quidem Sophista (NB.) Thomas, Bonaventura, alique plures restringunt. Sanè hoc ipsum hi DD. docent: Audiatur ex ijs S. Tho-*

Thomas. Hic S. Doctor in Summā p.
3. q. 76. agit de modo, quo Christus est
in hoc Sacramento. Et art. 1. ait, totum
Christum in Evchar. realiter esse, fide
Catholicā credendum est. Tum art. 3.
hanc concl. ponit. Cū corpus Christi
sit in hoc Sacramento, eo modo, quo sub-
stantia est sub dimensionibus, manifestum
est, totum Christum sub qualibet parte
specierum panis & vini contineri, sive
frangatur hostia, sive integra remaneat.
Rursus art. 4. in concl. & resp. ad 1.
ait : *Quantitas dimensiva corporis
Christi est in hoc Sacramento non secun-
dum proprium modum (ut scil. sit tota
in toto, & singule partes in singulis par-
tibus) sed per modum substantie, cujus
natura est tota in toto, & tota in quali-
bet parte.* Hæc S. Thomas.

Nunc, his positis sic subsumo : S.
Thomas, & (uti ipse D. Heideg. fatetur
Bonavent. Durand, Capr.) docet, cor-
pus Christi cum suā quantitate di-
mensivā esse de facto in Evchar. indi-
visibiliter per modum substantie, ergo
falsum est 1. eum docere, quod quanti-
tas de ratione suā ininsecā habeat par-
tes

res positione distinctas, adeoque sit divisibilis, nec possit ullo modo se habere indivisibiliter, & ideo D. Heideg. hanc Doctrinam falsè ipsis affingit. 2. Fallè ipsis affingit, quòd ubicunque quantitas est in se realiter, ibi etiam sit quantitativè, cum modus ille ei sit essentialis. An non enim expressè S. Thomas dicit. loc. c. *Quantitas dimensiva corporis Christi est in hoc Sacram. non secundum proprium modum & c. sed per modum substantia tota in qualibet parte, & consequenter non quantitativè, sed indivisibiliter* 3. Ostendat D. Heidegg. ubi S. Thomas (vel alius horum DD.) asserat, quòd indivisibilitas sit modus incompossibilis nature quantitatis & c. Si quantitas dimensiva corporis Christi de facto in Evchar. est (juxta claram doctrinam S. Thomæ) non secundum modum proprium, sed secundum modum substantia, adeoque indivisibiliter, sine extensione partium & c. quâ veritate dicit D. Heid. quòd Thomas ad confirmandam Minorem doceat, quòd miraculum hîc nihil immutare possit & c. Nescio, an D. Heid. (forlan præ nimio

Z

gau-

gaudio ob inventum syllogismum hunc, uti ait, *evidentissimum*) propriam mentem dum hæc scriberet amiserit.

Dico II. Etiam si S. Thomas hæc doceret, hæ non sunt rationes *invictæ* ad probandam suprapositam Minorem nempe: *Corpus Christi non posse per miraculum simul esse in pluribus locis circumscriptive*? Quæ enim ex allatis rationibus hoc probat? Hæ, si quid probant, directe probant, *Corpus quantum, ex sua ininsecâ naturâ, necessario habere paries extensas, adeoque non posse per miraculum in loco esse indivisibiliter, sed necessario esse in loco quantitativè, seu circumscriptivè cum extensione actuali quantitatis.*

Quare non probant Minorem, quæ asserit: *Corpus Christi non posse esse per miraculum in pluribus locis circumscriptivè*; sed potius probant contrarium, nempe, quod debeat semper circumscriptivè esse, in quibuscunque locis sit. At hoc falsum est, hæcque falsas rationes, quas D. Heid. falsissimè ipsis affingit, non tantum ipse S. Thomas, Bonaven. &c. sed etiam Scotus cum suis, imò com-

mu-

munis Catholicorum consensus negat.
Cæterum etsi quantitas ex suâ natu-
ra exigat extendi, hinc non sequitur,
quod nec per miraculum à Deo con-
tra hanc exigentiam agi possit &c. uti
fusiùs docuimus p. 2. c. 7. & p. 3. c. 9.
& 10.

Ex his collige, quantùm D. Heideg.
hoc suo *evidentissimo* syllogismo aber-
raverit à scopo, adeoque non ab infir-
missimis ad potentissima, juxta Quin-
til. monitum, pervenerit, sed ab infir-
mis verè ad infirmissima processerit,
ita ut manifestè prodatur, pugnam, judi-
cio Quintiliani, ex suâ parte *languescere*.
Nescio, aliquâne fraudulentia,
(nempe ut his, quæ nostris DD. affingit,
armis saltem nos terreat, cùm vincere
desperet) hoc factum sit; an verò igno-
rantia, qua nostrorum Doctorum do-
ctrinas, quibus tam gloriosè incedit,
non intelligit. Quidquid sit, hoc mihi
evidentissimum videtur, cùm D. Heid.
sive malitiâ, sive ignorantia adeo con-
tra veritatem peccet, nec nostris (etsi,
quasi alter Goliath, magno verborum
fastu contra totam Synodum tam
Z 2 ja-

jaſtanter, velut de victoriâ jam certus, inſurgat) pertimeſcendum; nec ſuis (eſſi victoriâ ipſe proclamet, antequam adverſarium viderit) de victoriâ applaudendum, & multò minus triumphum ipſi decernendum, imò alijs etiam ipſius ſcriptis minùs fidendum eſſe. Ille ipſe piſcis, qui hianter iſtu contra Tobiam inſurgebat, eûmq; mox devoraturus videbatur, forti animo exceptus, & exenteratus medicinam, qua Patri viſum reſtitueret, præbuit. Sic argumenta D. Heideggeri haſtenus excepta & exenterata multùm conducunt, ut quilibet prudens, qui haſtenus erravit, ſuum errorem videat.

CAPUT ULTIMUM,

CONCLUSIO, ET EPILOGUS totius diſputationis.

Nunc ergo, amiſſime Lector, cuicunque Religioni, ſive Romane Eccleſiæ, ſive Proteſtantium eorum, qui ſe Reformatos, vel eorum, qui ſe Evangelicos vocant, addiſtus ſis (mo-